

Н. В. Дудченко,
старший викладач кафедри фінансів, Черкаський державний технологічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ СТАНУ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

N. Dudchenko,
Senior Lecturer, Department of Finance, Cherkasy State Technological University

IMPROVED TOOLS FOR ASSESSMENT OF THE ECONOMIC SECURITY OF BANKING INSTITUTIONS

Досліджено основні показники оцінки окремих складових системи економічної безпеки банківських установ. Встановлено взаємозв'язок між нормативами банківської діяльності та підсистемою забезпечення кредитно-фінансової безпеки банків. Надано пропозиції щодо використання банками інструментів оцінки стану системи економічної безпеки.

The basic performance evaluation of individual components of the economic security of banking institutions. The relation between the norms and banking sub-system of credit and financial security banks. The propositions for banks use assessment tools of the system of economic security.

Ключові слова: банківська установа, економічна безпека, нормативи банківської діяльності, інструменти, оцінка стану системи економічної безпеки.

Key words: banking institution, economic security, banking regulations, tools, assessment of economic security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Нині в Україні не існує комплексної системи оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ. Проведені дослідження свідчать про те, що і власне сама процедура оцінки рівня безпеки для банківських інституцій носить цілком добровільний характер і її обов'язкове проведення не зафіксовано і не контролюється на державному рівні. Тому у контексті контролю дотримання належного рівня економічної безпеки вітчизняними банками роль держави та Національного банку обмежується наглядом за дотриманням нормативів банківської діяльності. Не можна заперечити, що ці нормативи можуть слугувати ефективними інструментами оцінки стану економічної безпеки банку, за умови чіткого визначення зв'язку між конкретним нормативом та функціональною підсистемою економічної безпеки, для діагностики якої він міг би бути використаним.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розробці теоретичних і організаційно-методичних підходів до забезпечення безпеки банківських установ присвячені наукові праці таких науковців, як: О.І. Барановський, М.І. Зубок, С.М. Яременко, І.П. Мойсеєнко, О.А. Мартинюк та інші. Проте на даний час відсутній системний підхід до оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ.

Завдання дослідження полягає у дослідженні показників оцінки окремих складових системи економічної безпеки банківських установ та надання пропозицій щодо їх системного використання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нами здійснено спробу систематизації причинно-наслідкових зв'язків між нормативами банківської діяльності та окремими складовими системи економічної безпеки, що були виокремлені та запропоновані у авторській моделі системи економічної безпеки комерційних банків, а саме елементами підсистеми забезпечення кредитно-фінансової безпеки [1].

Встановлення таких зв'язків дозволить використовувати показники нормативів банківської діяльності як інформаційну базу для оцінки як рівня економічної безпеки банківських установ загалом, так і для окремих складових економічної безпеки. Результати проведеної роботи унаочнено у таблиці 1.

Запропонована таблиця дозволяє зробити одразу кілька важливих висновків. По-перше, жоден із нормативів НБУ не відображає стан валютної безпеки банку. У деякій мірі для його оцінки можна використати нормативи, призначені для діагностики кредитної безпеки, проте лише за умови, що базою для їх розрахунку стануть тільки валютні активи і кредитні кошти, що в умовах обмежен-

ня та навіть припинення валютного кредитування в Україні навряд чи доцільно. Також придатними для такої ролі можуть бути нормативи регулятивного капіталу, оскільки у випадку реалізації очікуваних або непередбачуваних валютних ризиків, саме регулятивний капітал стане джерелом компенсації збитків. Нагадаємо, що до 2011 року НБУ було встановлено окремі нормативи — Н13, Н13-1 та Н13-2, за якими можна було б з легкістю оцінити валютну безпеку банківської установи. Так, норматив Н13 мав назву нормативу загальної довгої та короткої валютної позиції, розраховувався шляхом визначення співвідношення балансових і позабалансових вимог і зобов'язань банку в кожній іноземній валюті і кожному банківському металі, і його значення мало становити не більше 30%. Н13-1 та Н13-2 відображали окремі валютні позиції банку та мали норми менше 20% та менше 10% відповідно.

По-друге, незважаючи на те, що усі існуючі нормативи банківської діяльності були чітко розподілені нами між різними підсистемами, їх використання можливе і доцільне і для оцінки стану інших підсистем другого рівня, окрім тих, до яких вони віднесені у таблиці 1. Наприклад, нормативи ліквідності характеризують фінансовий стан банку, а тому можуть застосовуватись і для діагностики стану підсистеми забезпечення ресурсної безпеки, відображаючи, яку частину неліквідних фінансових ресурсів має банківська установа на своєму балансі. Аналогічно можна використати і нормативи, що оцінюють стан кредитної безпеки, адже кредитні кошти є одним із найважливіших джерел формування ресурсної бази вітчизняних комерційних банків.

Розроблена таблиця має важливе методологічне значення, оскільки її використання дозволить фахівцям з економічної безпеки за одними лише значеннями нормативів банківської діяльності виявити, яка саме підсистема економічної безпеки перебуває у слабкому стані та які з банківських операцій або активів є наразі найменш захищеними.

Звісно, для якісної оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ недостатньо діагностики рівня дотримання нормативів банківської діяльності. У системі показників економічної безпеки, які використовують нині вітчизняні комерційні банки, доцільно виділити: темпи зростання прибутковості та посилення економічної стабільності; рівень матеріального і соціального забезпечення працівників банку; розмір боргових зобов'язань банку; структуру дебіторської заборгованості; використання тіньового капіталу тощо. Найбільш поширені та рекомендовані для застосування показники узагальнено нами у таблиці 2.

Крім того, не можна забувати і про показники фінансової стійкості вітчизняних банків, які хоча і не є норма-

Таблиця 1. Взаємозв'язок між нормативами банківської діяльності та підсистемою забезпечення кредитно-фінансової безпеки банків

№ п/п	Підсистема другого рівня	Нормативи банківської діяльності	Функціональні складові підсистем, які мають вплив на даний норматив
1	Підсистема забезпечення кредитної безпеки	<ul style="list-style-type: none"> • Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7); • Норматив великих кредитних ризиків (Н8); • Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9); • Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н10). 	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова складова; - Кадрова складова; - Корпоративна складова; - Правова складова.
2	Підсистема забезпечення ресурсної безпеки	<ul style="list-style-type: none"> • Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1); • Норматив адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності (Н2); • Норматив (коефіцієнт) співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3); 	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова складова; - Майнова складова; - Правова складова.
3	Підсистема забезпечення інвестиційної безпеки	<ul style="list-style-type: none"> • Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11); • Норматив загальної суми інвестування (Н12). 	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова складова; - Кадрова складова; - Правова складова.
4	Підсистема забезпечення валютної безпеки	-	-
5	Підсистема забезпечення безпеки, пов'язаної з розрахунковими операціями банку	<ul style="list-style-type: none"> - Норматив миттєвої ліквідності (Н4); - Норматив поточної ліквідності (Н5); - Норматив короткострокової ліквідності (Н6). 	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова складова; - Майнова складова; - Правова складова.

Джерело: складено особисто автором.

тивами банківської діяльності, але все ж контролюються Національним банком України. Їх розрахунок дозволить сформулювати висновок щодо стану таких підсистем економічної безпеки банківської установи, як підсистема забезпечення кредитної безпеки, підсистема забезпечення ресурсної безпеки та підсистема забезпечення валютної безпеки (рис. 1).

Таким чином, розрахунок усіх запропонованих показників у процесі оцінки стану економічної безпеки банківської установи допоможе більш точно визначити її рівень.

Як бачимо, найбільша кількість показників, що розраховуються банками з метою оцінки власного фінансового стану та результатів діяльності, і є традиційними у методиках діагностики банківської безпеки, можуть застосовуватись для встановлення рівня або кредитної безпеки, або ресурсної безпеки банку. Для решти запропонованих нами підсистем сучасна теорія та практика не визначає чіткого переліку зручних та раціональних для використання індикаторів. Таким чином, інструментарій, що використовують вітчизняні науковці-теоретики та спеціалісти-практики, не можна вважати досконалим, і пошук нових ефективних інструментів оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ є важливим завданням, і одним із напрямків нашого подальшого дослідження стане саме пошук та визначення таких показників, що могли б стати інструментами

Таблиця 2. Рекомендовані для використання банками інструменти оцінки стану системи економічної безпеки

№ п/п	Підсистема економічної безпеки	Інструмент оцінки	Роль у процесі оцінки
1	Підсистема забезпечення кредитної безпеки	показник питомої ваги кредитної заборгованості населення у загальному обсязі кредитної заборгованості	демонструє міру залежності кредитної діяльності банку від дій та вчинків їх клієнтів - фізичних осіб
2		питома вага проблемних кредитів в обсязі чистих активів банку	свідчить про якість кредитного портфеля банку
3	Підсистема забезпечення ресурсної безпеки	співвідношення власних і залучених коштів	характеризує рівень надійності банку в довгостроковій перспективі, слугуючи оцінкою його спроможності покрити власними коштами обсяг зобов'язань перед клієнтами
4		співвідношення високоліквідних коштів і поточних пасивів банку	показує ступінь захищеності від ризику відкликання коштів в один момент усіма клієнтами
5		рівень прибутковості статутних фондів комерційних банків	оцінює ефективність використання банком власного капіталу
6		середні активи у розрахунку на одного співробітника	свідчить про ефективність завантаження персоналу
7		операційний прибуток на одного співробітника	характеризує ефективність роботи персоналу
8		питома вага високоліквідних коштів у обсязі чистих активів банку	допомагає оцінити середньостроковий рівень ліквідності
9		відношення прибутку до середньорічного капіталу	оцінює мінімальні очікування акціонерів по дохідності бізнесу з урахуванням середньострокових витрат розвитку
10		відношення прибутку до середньорічних активів	діагностує ефективність використання банком клієнтських коштів
11		рентабельність чистих активів	демонструє ефективність використання банком існуючих корпоративних ресурсів
12		питома вага залучених коштів громадян у загальному обсязі залучених коштів	виступає оцінкою репутації банку та рівня довіри до нього з боку громадян

Джерело: складено особисто автором за матеріалами [19, с. 22—23].

оцінки валютної, інвестиційної безпеки банку та безпеки, пов'язаної з розрахунковими операціями банку. Крім того, не варто забувати і про другу підсистему економічної безпеки банку, — підсистему захисту економічної інформації, стан якої також потрібно діагностувати, аби визначити ефективність організації захисту результатів банківських операцій від різного роду небезпек та загроз.

За відсутності нормативів, використавши які можна було б оцінити стан валютної безпеки банківської установи, можемо запропонувати власні показники, розрахунок яких можна рекомендувати тим банківським структурам, що прагнуть контролювати свій рівень валютної безпеки (табл. 3).

Крім того, доцільно запровадити і окремих норматив — Н13, що демонстрував би співвідношення обсягів депозитів в іноземній валюті до загального обсягу депозитів банку. Ця величина має важливе значення, оскільки розрахована по банківській системі загалом і є одним із індикаторів валютної безпеки держави, яка у свою чергу є значимим елементом фінансової безпеки України і у кінцевому підсумку — національної економічної безпеки держави. Тому існування такого нормативу значно спростило б і механізм розрахунку індикатора валютної безпеки країни, і підтримку його належного рівня відповідно до вимог Національного банку Украї-

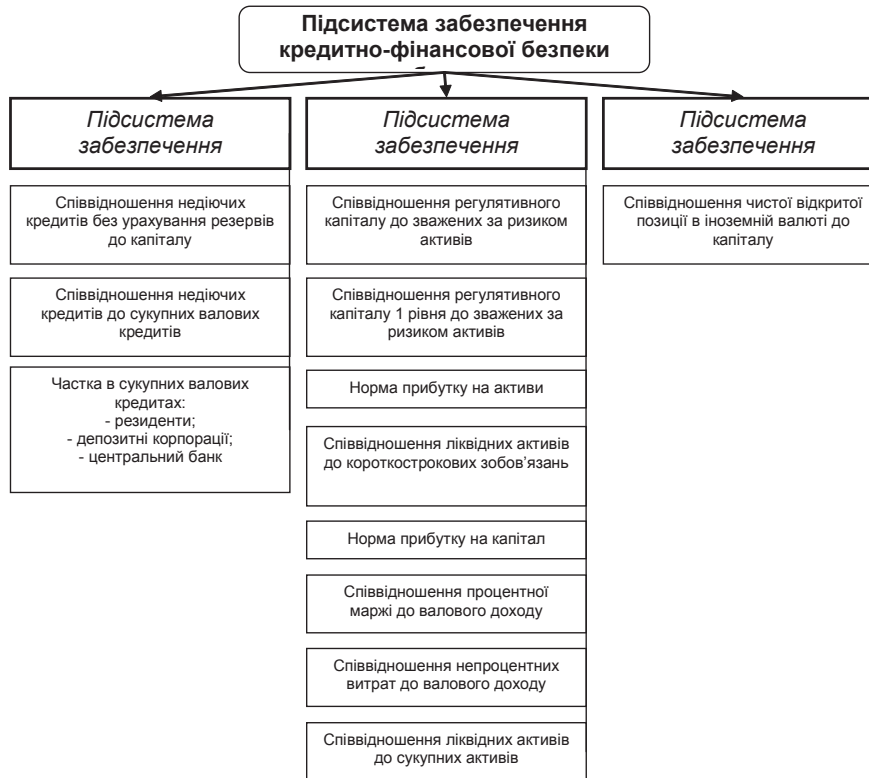
ни у кожному окремому комерційному банку.

Інформаційною базою для розрахунків більшості пропонованих показників є квартальна звітність комерційних банків. Нормативні значення показників визначались із урахуванням думок експертів, а також на основі Наказу Міністерства економіки № 60 від 02.03.2004 р. "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" — верхня межа пропонованого нормативу Н13 та з урахуванням норм, що застосовувались для нормативів валютної позиції Н13, Н13-1 та Н13-2 [1].

Жоден норматив банківської діяльності не надає інформацію про те, який рівень забезпечення безпеки банківської інформації має установа. На державному рівні стан інформаційної безпеки банківського сектора та його учасників не оцінюється та не контролюється. Таким чином, сучасний механізм державного регулювання економічної безпеки банківських установ в Україні не є досконалим. В основі його лежить встановлення чіткого переліку норм і нормативів, оцінка ретроспективних даних вітчизняних банків та порівняння результатів із визначеними орієнтирами. Результатом функ-

ціонування механізму є або усунення із банківської системи учасників, рівень економічної безпеки яких не відповідає прийнятим стандартам або вжиття заходів щодо покращення фінансового стану банку і повернення згодом на фінансовий ринок перспективного і сильного учасника. Нині державне регулювання рівня економічної безпеки вітчизняних банківських інституцій має на меті підтримку належного стану банківської безпеки на національному рівні, а не оптимізацію внутрішньої економічної безпеки кожного окремого банку, хоча, звісно, виконання першого завдання без другого навряд чи можливо.

Водночас, аби оптимізувати механізм державного регулювання банківських установ в Україні і зробити його придатним до сучасних економічних умов, слід згадати, що розпочалась епоха інформаційного суспільства, і без достатнього обсягу інформації належної якості нині не може функціонувати жоден суб'єкт господарської діяльності, зокрема і банк. Тому досить нелогічним видається те, що на державному рівні не проводиться контроль рівня прозорості або інформаційної прозорості. Його оцінка та висвітлення у ЗМІ покладаються на рейтингові та інформаційні агентства, які часто бувають комерційними структурами, і тому результати їх діагностики можуть мати необ'єктивний характер. І навіть якщо оцінка є об'єктивною, для вітчиз-

Рис. 1. Обґрунтування доцільності використання показників фінансової стійкості комерційних банків як інструментів оцінки стану системи їх економічної безпеки

Джерело: складено особисто автором.

няних банків підтримка належного рівня інформаційної безпеки та прозорості не є обов'язковою для виконання вимогою, а швидше порадою чи рекомендацією.

За умови відсутності чітко встановлених на державному рівні нормативів, які б контролювали рівень безпеки економічної інформації, пропонуємо як один з елементів оцінки її стану використовувати показник інформаційної прозорості, дещо модифікувавши його для потреб діагностики саме економічної безпеки і її інформаційної складової.

По суті, показник інформаційної прозорості банку може надати інформацію не лише про стан інформаційної безпеки організації, але і значно вплинути на рівень фінансової, кадрової, корпоративної та інших функціональних складових підсистем економічної безпеки банківської установи.

Аби довести це, представимо графічно структуру показника транспарентності, що визначається вітчизняними рейтинговими агентствами для учасників банківської системи України (рис. 2).

Отже, рівень інформаційної прозорості, або як його ще називають, рівень транспарентності банку має вплив на стан його інформаційної безпеки, стан системи безпеки економічної інформації, а у підсумку — і на стан економічної безпеки банку загалом.

Надамо деякі пояснення щодо встановлених нами зв'язків. Розкриваючи дані щодо структури власності та структури групи, банківська установа висвітлює інформацію щодо кількості

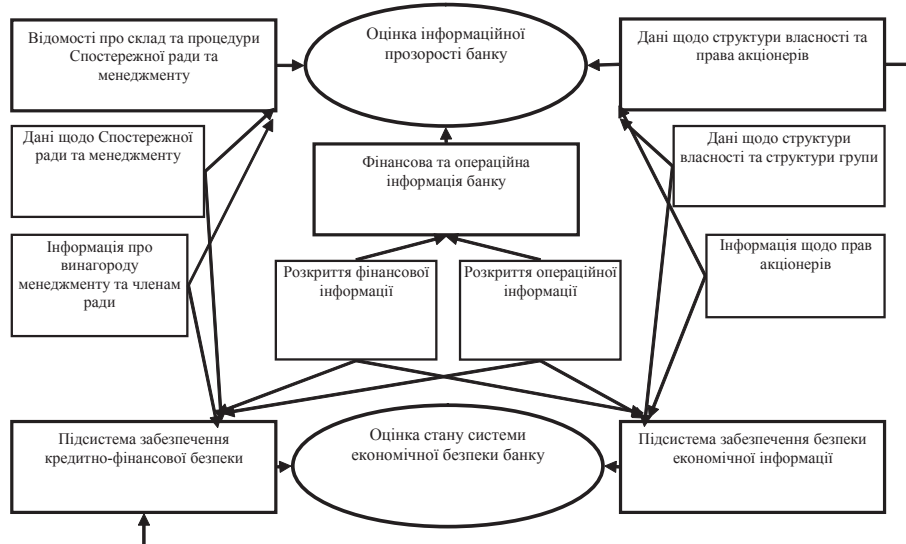
і вартості випущених акцій, надає перелік дочірніх компаній та афілійованих фірм та структуру їх власності. Ці дані, а також інформація про акціонерів, що володіють великими пакетами акцій, а саме більше як 10% акцій, 25%, 50% та 75% голосуючих акцій може зацікавити дійсних або майбутніх інвесторів компанії, рішення яких щодо спрямування фінансових потоків до того чи іншого комерційного банку може ґрунтуватись на особистому ставленні до його власників, їх репутації або кількості чи видів емітованих ними пайових цінних паперів. Відповідно, банк може або отримати інвестиційні активи і збільшити свою ресурсну базу, що, безперечно, зміцнить рівень їх фінансово-кредитної безпеки, або, приховавши відомості, що цікавлять інвесторів, спрямувати їх разом із фінансовими активами до своїх конкурентів з вищим рівнем транспарентності.

Інформація щодо прав акціонерів повинна містити дані статуту банку, що є основним документом, у якому

Таблиця 3. Рекомендовані показники для оцінки стану валютної безпеки банку

№ п/п	Позначення	Розрахунок	Рекомендовані межі
1	H13	Обсяг депозитів в іноземній валюті/ Загальний обсяг депозитів	Не більше 25%
2	V1	Кошти в інших банках в іноземній валюті/ Загальний обсяг коштів в інших банках	Не більше 30%
3	V2	Кредити та заборгованість клієнтів в іноземній валюті/ Загальний обсяг кредитів та заборгованості клієнтів банку	Не більше 30%
4	V3	Кошти банків у іноземній валюті/Кошти банків	Не більше 30%
5	V4	Кошти клієнтів у іноземній валюті/Кошти клієнтів	Не більше 30%
6	V5	Боргові цінні папери, емітовані банком у іноземній валюті/ Боргові цінні папери, емітовані банком	Не більше 20%

Джерело: складено особисто автором.

Рис. 2. Взаємозв'язок між рівнем транспарентності банку та станом системи його економічної безпеки

зафіксовано основи створення та функціонування установи; документально оформлену дивідендну політику банку, детальні прес-релізи, що описують останні корпоративні події, та, власне, політику розкриття інформації. Такі дані можуть цікавити як акціонерів, для яких вони, власне, і висвітлюються банками, так і клієнтів, партнерів, контрагентів банку та усіх зацікавлених у основах роботи банківської установи осіб. Політика розкриття інформації має важливе значення як для інформаційних компонентів усіх підсистем економічної безпеки, так і для стану підсистеми забезпечення безпеки економічної інформації, оскільки декларує, які саме дані повинні розкриватись, якою має бути їх якість, і відповідно, дозволяє сформулювати механізми їх захисту від спотворення, псування, підміни, викривлення тощо.

У рамках блоку розкриття фінансової та операційної інформації для досягнення високого рівня транспарентності банк повинен у повній мірі висвітлити відомості щодо облікової політики банківської установи, фінансової звітності у різних формах та видах, придатної для використання як у вітчизняній, так і у міжнародній практиці, висновки аудиторів, інформацію про них; методики оцінки показників фінансового стану та результатів діяльності банку, їх значення у динаміці та значення нормативів банківської діяльності. Усі наведені дані мають фінансовий характер, а тому можуть бути використаними для оцінки рівня фінансово-кредитної безпеки, а саме її ресурсної, валютної, інвестиційної підсистем тощо. Наявність зазначених даних дозволить експертам вчасно виявити загрози фінансовому стану банківської установи, ідентифікувати причини їх виникнення, сформулювати резерви на випадок несприятливого розвитку подій та вжити заходів щодо недопущення інтенсифікації виявлених загроз та посилення дії негативних факторів. Тобто на рівень фінансово-кредитної безпеки повна інформаційна відкритість перелічених даних має позитивний вплив, а крім того, не можна не зазначити і той факт, що для нормального стану підсистеми забезпечення безпеки економічної інформації

її повнота та якість має також велике значення, оскільки дозволяє встановити випадки підміни, псування, перекручення даних шляхом простого порівняння відомостей, оприлюднених банком, із інформацією, отриманою з інших джерел.

Повноцінне розкриття операційної інформації передбачає висвітлення детальної інформації про продукти чи послуги, які надаються банком, їх вартість, опис стратегії подальшої діяльності та детальні плани на наступні кілька років, прогнози окремих показників тощо. Ці дані можуть бути корисними для фізичних та юридичних осіб, що уже є клієнтами банку або планують ними стати, і безперечно, впливають на їх фінансові рішення, які, у свою чергу, можуть або посилити, або послабити стан економічної безпеки банківської установи.

Інформація щодо Спостережної Ради та менеджменту повинна включати відомості щодо їх складу, імена всіх членів ради та вищого менеджменту банку та їх бібліографічні дані, їх посади тощо. За певних умов дані про керівництво банку мають вирішальне значення для його клієнтів та партнерів, а тому впливають на загальний рівень економічної безпеки банку.

Компонент показника транспарентності — винагорода менеджменту та членам Спостережної Ради — має розкривати дані щодо рівня оплати праці вищому менеджменту банку, преміальних платежів, винагород. Такі відомості дуже рідко розкриваються банківськими установами у повній мірі, чесно і відкрито, хоча повноцінне їх висвітлення значно підвищило б рівень кадрової безпеки організації.

Для економічної безпеки велике значення мають не стільки самі показники, скільки їх порогове значення, тобто допустимі величини, недотримання яких перешкоджатиме нормальному розвитку діяльності банку, призводитиме до формування негативних тенденцій в його економічній безпеці. Найвищий рівень економічної безпеки банку досягається за умови, що весь комплекс показників перебуває в межах допустимих порогових значень, а порогове значення одного показника досягається не за рахунок іншого [2, с. 88].

Вважаємо, що для більш точної та якісної оцінки кожного конкретного показника та і усього стану економічної безпеки банківської установи загалом, доцільно запропонувати такі види можливих значень досліджуваних параметрів.

Максимальні значення — свідчать про найвищий рівень досліджуваного показника.

Оптимальні значення — засвідчують такий рівень показника, що є кращим за нормативні значення (якщо вони існують) або середньогалузеві значення (за відсутності встановленого нормативу).

Рекомендовані значення — рівень досліджуваного показника перебуває у межах встановленого нормативу (якщо він існує), відповідає середньогалузевому значенню (за відсутності нормативу) або цілком задовольняє експертів, що проводять його оцінку (якщо показник є унікальним, нетиповим та не визначається іншими господарськими структурами, які могли б стати базою для його порівняння).

Порогові значення — значення, що дуже близькі до допустимих меж нормативів або такі, що дещо вийшли за межі нормативу, але існують припущення, що незабаром їх буде покращено.

Мінімальні значення — сигналізують про те, що розрахований показник не відповідає встановленому нормативному значенню або є значно гіршим за середньогалузеві значення чи оцінки банків-конкурентів або партнерів.

Отже, для оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ використаємо сучасний концептуальний підхід до формування показників економічної безпеки та сформулюємо методику визначення рівня безпеки з використанням експертних оцінок за наступним алгоритмом.

I. Етап. Визначення інформаційної бази для діагностики рівня економічної безпеки.

II. Етап. Вибір системи показників діяльності банку за функціональними складовими безпеки.

III. Етап. Співставлення фактичних і порогових значень показників і розподіл їх за зонами безпеки.

На першому етапі остаточно сформуємо інформаційну базу для проведення дослідження. Джерелами інформації повинні слугувати баланс банку, звіт про прибутки і збитки, звіт про рух грошових коштів, матеріали офіційного сайту банку, сайту НБУ, систем розкриття інформації на фондовому ринку тощо.

На другому етапі серед показників, які характеризують фінансово-економічну діяльність банку, визначаються ті, які стосуються безпеки банку, а також здійснюється їх обчислення. Ці показники систематизуються за підсистемами першого та другого рівня економічної безпеки банку.

На третьому етапі нормативні (порогові) значення показників за зонами безпеки порівнюються з фактичними чи плановими значеннями.

Для рівня економічної безпеки банку важливе значення мають не так самі показники, як їх порогові значення. Порогове значення — це гранично допустима величина показника, недотримання якого призводить до дестабілізаційних, руйнівних процесів і загрожує економічній безпеці банку.

За допомогою порогових значень визначаються зони безпеки, відповідно до видів безпеки, ризику, загрози та небезпеки. Це один із найважливіших етапів, тому що від правильності встановлених нормативних значень показників залежить значення комплексного показника безпеки [3].

ВИСНОВКИ

Отже, розроблення інструментарію оцінки стану системи економічної безпеки банківських установ та методика їх застосування нині залишається справою самих вітчизняних банків, до того ж механізми їх розробки та ефективність використання залежать від того, наскільки серйозно банки ставляться до проблеми забезпечення власної економічної безпеки. А в умовах обмеженості часових, фінансових та трудових ресурсів, породжених сучасним посткризовим станом економіки України, навряд чи можна очікувати від банківських організацій їх витрачання на виконання необов'язкових процедур. Тому підсумковий показник стану економічної безпеки комерційних банків повинен бути або включений до переліку нормативів банківської діяльності, або ґрунтуватись на цих нормативах. Тільки за таких умов вітчизняні комерційні банки дбатимуть про дотримання належного стану власної системи економічної безпеки.

Пропонуємо діагностику стану економічної безпеки банківських установ в Україні проводити шляхом бальної оцінки значень обраних індикаторів, з подальшим їх сумуванням, та залежно від отриманого сумарного значення визначення якісної оцінки рівня економічної безпеки банку. Під рівнем економічної безпеки розуміємо здатність установи ефективно організувати захист корпоративних ресурсів, як власних, так і переданих клієнтами для збереження та примноження, від різного роду зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз. Таким чином, чим вищою буде бальна оцінка економічної безпеки банку, розрахована відповідно до обраних нами і систематизованих показників, тим вищим рівнем економічної безпеки характеризується банківська установа, а отже, тим краще захищені ресурси установи та її клієнтів.

Література:

1. Дудченко Н.В. Моделювання системи економічної безпеки комерційних банків України / І.В. Карбівничий, Н.В. Дудченко // Вісник університету банківської справи НБУ. — 2012. — №3 (15).
  2. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки № 60 від 02.03.2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.-4251.0>
  3. Зубок М.І., Яременко С.М. Безпека банківської діяльності: підручник / М.І. Зубок, С.М. Яременко. — К.: КНЕУ, 2012. — 477 с.
  4. Мойсеєнко І.П., Мартинюк О.А. Методика діагностики рівня економічної безпеки банку / І.П. Мойсеєнко, О.А. Мартинюк // Економічні науки: збірник праць. — 2012. — № 8. — С. 35—42.
- Стаття надійшла до редакції 31.07.2013 р.*